

El dèficit de Balears, desbocat

Els 400 mil milions de dèficit comercial el 1987 de l'economia de les Balears posen en relleu l'existència de greus problemes estructurals.

Miquel Alenyar

Un dels desajusts més importants que afecten el funcionament de l'economia de les Balears es basa en la desproporció que s'hi dona entre el creixement de la demanda de béns i el de la producció de béns. Aquest desequilibri ha provocat en els darrers anys un increment preocupant del dèficit comercial.

Les dimensions del problema són molt grans en termes quantitius. Efectivament, el dèficit comercial (diferència entre importacions i exportacions de béns) ha augmentat en termes reals de tal manera que entre 1977 i 1987 s'ha multiplicat per 2,4. Això és, el dèficit comercial de la regió s'ha ampliat en els anys indicats en una taxa mitjana anual acumulativa d'un nou per cent (8,92%). En el mateix període de temps el PIB ha augmentat només a un ritme d'un 3 per cent anual.

Causes del desajust

El creixement de les necessitats interiors de béns depèn de l'evolució positiva de la demanda d'inversió, de la demanda de consum dels residents i de la producció turística. Si s'analitzen les coses amb precisió, s'adverteix el paral·lelisme que hi ha hagut entre els ritmes reals d'augment de la demanda interna de béns i els de les funcions en què es recolza: formació de capital, consum privat i producció turística. Atès això, es pot dir que les variacions de la demanda de béns que s'han registrat a les Illes han estat coherents amb l'evolució econòmica general de la regió.

El desajust s'ha produït en la mesura en què el sistema productiu balear s'ha mostrat, amb reiteració i amb obstinació, incapaç d'adaptar els volums de la seva producció de béns als ritmes de creixement de la demanda. En els anys de referència, mentre la deman-

Turisme: un exemple d'especialització sectorial.

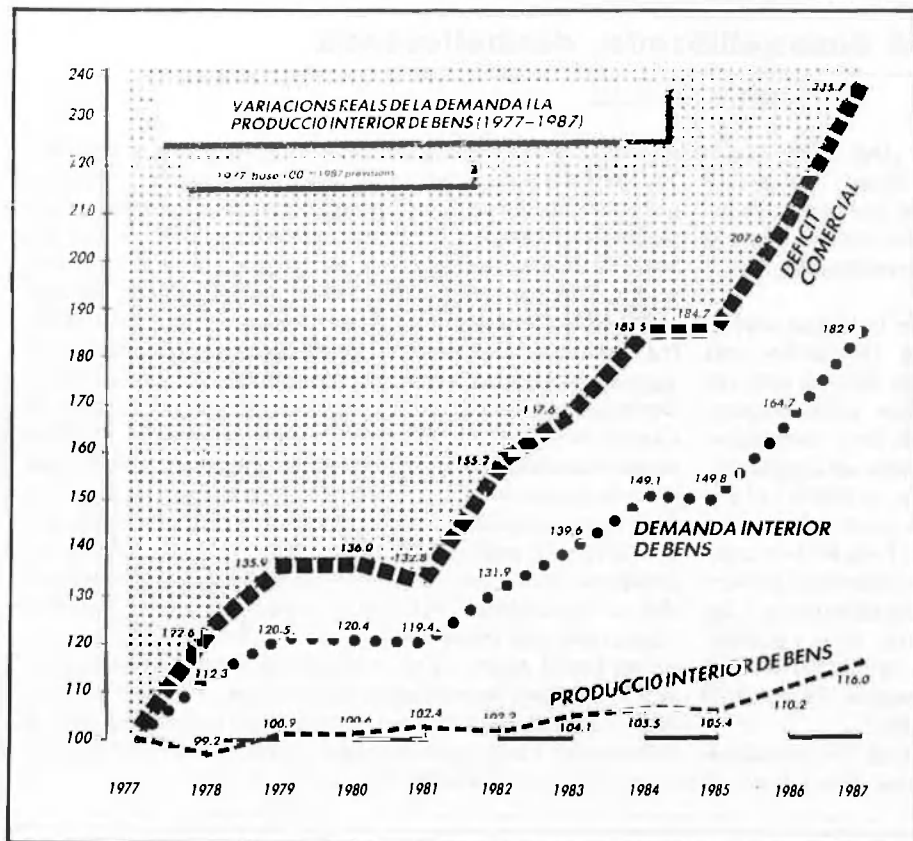
da de béns ha augmentat en termes reals a la taxa anual de més d'un sis per cent (6,24%), la producció de béns ha crescut a un ritme deu vegades més petit, igual solament a un 0,62 per cent. Les diferències són esfereïdores.

Val a dir que dins del sac de la producció regional de béns hi hem inclòs tots els conceptes, sense deixar-ne cap. La producció de béns comprèn la producció neta de les branques agràries, de la indústria i de la construcció. És clar que si en el nostre estudi haguéssim prescindit de la construcció, el problema assenyalat resultaria encara més greu.

¿Especialització o desequilibri?

No s'hi val a dir que els fets indicats responen a la condició força especialitzada de l'economia regional. És cert que el sistema productiu de les Illes es troba fortament esbiaixat per una notable especialització en la producció de serveis. Però una cosa és l'especialització productiva i una altra és la incapacitat de progressar en la producció de tot allò que no correspon a l'àmbit de la pròpia especialització.

El fenomen resulta força singular en el nostre cas ja que les rigideses de l'aparell productiu de béns i la seva inadequació al creixement de la demanda s'han fet paleses, i s'han fet paleses, i s'han agreujat, en el decurs d'una etapa general de prosperitat, d'expansió productiva i d'increment dels nivells generals d'activitat econòmica.

Cal que a les Illes es prengui consciència efectiva del problema i s'actui en conseqüència. Des de tots els punts de vista seria de doldre que els primers anys d'autogovern balear (els quatre darrers i els de l'immediat futur) coincidissin amb els anys de l'anorreament de l'agricultura, la ruïna de les principals manufactures d'exportació i l'encallada de la resta de les indústries regionals. Si no s'hi posa remei, aquests anys podrien convertir-se en un dels períodes més trists i lamentables de la història econòmica de les Balears.

Dèficit comercial desbocat

La combinació d'unes necessitats creixents de béns amb una expansió migrada de la seva producció interior ha provocat una ampliació exagerada del dèficit comercial, ja que els béns que es necessiten i que no es produeixen a les illes són adquirits a fora (a altres regions i a l'estranger).

Val a dir que el dèficit comercial comptabilitzat el 1986 va ser superior als 340 mil milions de pessetes i que, segons les nostres previsions, l'esmentat dèficit se'n situa al 1987 a la vora dels 400 milions. ¿És gran aquest dèficit? Diguem que equival gairebé a la meitat (un 48,61% el 1986) del total de la renda regional expressada en termes de PIB.

Malgrat tot, allò que més ha de preo-

Balears: problemes econòmics rellevants però solubles.

cupar no són les dimensions del dèficit, sinó el fort ritme del seu creixement en termes reals. El problema rau no tant en el fet de tenir un dèficit comercial elevat, com en el fet de tenir un dèficit que creix a un ritme desbocat. Diem desbocat perquè és molt gran i perquè és creixent. És molt gran perquè és de l'ordre del 9 per cent anual acumulatiu i és creixent, com posa en relleu la progressiva inclinació de la corba més alta del gràfic adjunt.

Les referències a l'economia de les Illes en els darrers anys pequen habitualment, llevat de poques excepcions, de superficialitat i de triomfalisme. La visió de l'evolució econòmica regional es presenta sovint amarada d'un coïfisme tan dolç i ingenu com inconvenient.

L'economia de les Illes, a pesar de la seva marxa pel que fa al creixement del PIB, té plantejats problemes rellevants. Alguns d'aquests problemes es relacionen amb el bon funcionament del sistema productiu, amb l'equilibri bàsic de les seves funcions, amb la consistència de la seva prosperitat i amb la viabilitat d'aquesta a mitjan termini.

A les Balears hi ha problemes econòmics. Alguns d'aquests problemes són importants. Cap, però, no és ni inabastable ni insoluble. Per això cal conèixer-los, analitzar-los i, sobretot, afrontar-los amb decisió i amb voluntat de govern. □

Una nació desequilibrada, desballestada

Rafael Castelló

Tothom mira xifres, dades, taules... ¿Qui mira els pobles, les comarques, els països, la nació? En economia, és fàcil dir que hem crescut un tant per cent o l'atur n'ha baixat un altre. Mentrestant, l'espai social i geogràfic on es desenvolupa tota activitat econòmica, ¿què li passa?

Els Països Catalans es troben dins de la lògica capitalista del mercat, impera l'interès privat. Obviar-ho seria un suïcidi. També és cert que disposem de tres governs autonòmics, que planifiquen actuacions econòmiques, amb limitacions, donada la dependència de la programació de Madrid, però hi són. Oblidar-ho seria un assassinat.

En aquests moments, tots dos poders, el privat i el públic, sembla que ignoren la dependència econòmica quant a l'espai o territori on s'ubica l'activitat. I ens trobem amb uns Països Catalans territorialment desballestats, desvertebrats, tant en el seu conjunt com individualment. Cap instància, ni la Generalitat de Catalunya, ni la valenciana, ni la mallorquina, menys encara els agents privats, no es fa càrrec de la necessitat d'una ordenació del territori seriosa, sense vacil·lacions, sense dubtes.

Si mirèm els Països Catalans, veiem com l'especialització sectorial guanya en moltes comarques. Són monocul-

tius: les Illes (turisme), les comarques del centre del País Valencià i del sud (taronges, sabates, joguets)... Comarques industrials amb sectors tradicionals amb forta competència estrangera. Veiem dualitats o pluralitats en els models de creixement, amb comarques molt desenvolupades, fins i tot congestionades, i comarques subdesenvolupades, pràcticament despoblades. Veiem falta d'infraestructures d'ordenació territorial, que faciliten que algunes comarques s'inunden contínuament. Veiem depredacions mèdio-ambientals, com ara les de la central de Cercs o la d'Andorra (Terol), o les urbanitzacions... Veiem molts desequilibris territorials que ningú no gosa tractar de solucionar-los.

L'espai econòmic nacional és un espai desequilibrat, desvertebrat, maltractat... Amb unes tals condicions, les perspectives de futur, malgrat el progrés tecnològic, no poden ser optimistes. Per molta vocació europea, més que espanyola, que tinga l'economia dels Països Catalans, ho té/ho tindrà negre, si no cuida el seu espai, el seu territori. Un territori desarticulat, desordenat... de poc pot servir a l'estructura econòmica nacional. I menys encara si destrossem i ens quedem sense territori als Països Catalans. ¿De què parlaran llavors les xifres? □